

Richard Everzwijn (NTG)

En hoe het publiek dit apprecieerde? Daarvoor verwijs ik graag naar het *Zomerleven* dagboek van Buysse waarin hij op 1 april, naar aanleiding van een lied schreef: "Toen dat lied uitgezongen was, was 't net of heel de zaal plotseling snikverkouden werd. Men hoorde niets dan snuiten neuzen en alom over de potten bier en glazen limonade was 't een geflopper en gewuif van vochtige zakdoeken." Zoiets, maar dan zonder potten bier en glazen limonade.

Dirk Verstockt

Het Gezin Van Paemel. Tekst: Cyriel Buysse; regie: Dirk Tanghe; decor: Steven Demedts; licht: Jaak Van De Velde; spel: Jef Demedts, Lieve Moorthermer, Els Magerman, Koen De Sutter e.a.; Gezien in NTG/Tolhuis op 9 juni 1991 te Gent.

NTG

Gent

Richard Everzwijn

Er zijn tijden geweest, dat een Shakespeare-ensceneren kinderspel was. Men had er niet eens een regisseur voor nodig. Alle zonden en vunzigheden van de troonsbezeten en misvormde schurk Richard III, hertog van Gloster, werden zonder omwegen op de schouders van de hoofdacteur geladen, die met bravoure het kwaad in al zijn geledingen belichaamde. Zo is Richard nu eenmaal - van in den beginne verkeerdelijk - de geschiedenis ingegaan. Maar in de loop van de 20e eeuw is het mensbeeld van gewetenloze alleenheersers à la Richard grondig bijgeschaafd, wat blijkt uit Claus' stuk: een 'propere rotzak' van dergelijke afmetingen is een produkt van

zijn tijd en echte Richards zijn in het beschaafde Westen (voorlopig) enkel nog curiosa, hoewel een Hitler, Stalin of Ceausescu nog vers in het geheugen liggen. In ieder geval heeft Claus een dergelijk figuur niet meer het voorrecht van een tragische existentie gegeven, maar Richard met humor gerelativeerd, er een groteske figuur van gemaakt die zelfs nu en dan medelij opwekt en wat aan een stripverhaalbandiet doet denken.

Dat maakte de keuze van regisseur Eddy Vereycken meteen een stuk lichter. Claus mikte op een 'Vlaamse burleske', dus speel je Richard ook min of meer zo. *Richard Everzwijn* is dus geen stuk voor Shakespeare-getrouwen, wel voor liefhebbers van Claus' puntige en lichamelijke taal.

En toch zat Vereycken nooit op de door hem gewenste golfengete. Uit de theatrale formulering van zijn ideeën spreekt twijfel. Door de veelheid van insceneringsmogelijkheden? Postmoderne twijfel, zou je het kunnen noemen.

Vereycken is een David Lynch-fanaat (wie niet tegenwoordig?). Het was dan ook zijn bedoeling die 'bestuiving' uit bepaalde scènes te laten blijken. Wanneer twee nymfomanen in opdracht de hertog van Clarence in de Tower komen afmaken, leven we inderdaad een ogenblik lang in de grotesk wreedaardige sfeer, die door haar vermenging met perverse en enorme intensiteit kan bereiken. Richard zelf zou gelijkenissen vertonen met een gekende Lynch-figuur. Maar toch is die spanning niet als een constante voedingsstroom aanwezig.

In nog wat andere details verraadt Vereycken zijn inspiratiebron. De vrij vlotte scènwisseling is weliswaar vooral op de schriftuur terug te voeren, maar toont ook aan dat de regisseur filmisch heeft gewerkt. De 'opnames' van deze 'gedramatiseerde voorstelling' zijn gemaakt in een schaars aangeklede 'studio', met alle aandacht gericht op de personages en met een trap - naar de troon, het schavot, de kerker, de grafkelder of de strop - als centraal beeld. Op deze 'setting' komen de personages hun zegje doen, staan, zitten, komen aan hun einde, maar mogen geen overbodige bewegingen doen. Chris Boni, de tevergeefs waarschuwend weduwe van de vermoorde Hendrik VI, krijst als een bezetene. Blanka Heirman ziet als Koningin Elizabeth haar kroost uitgemoord en is in een paar goede ogenblikken een echt getroffen moeder. De meest overtuigende vertolking is die van Chris Thys, als schoonzuster van Edward

IV op de lijkst van haar vermoorde man genomen door Richard en later diens vrouw.

Wie niet op de planken staat, luistert mee, in een rij gezeten aan de rand van het podium (steeds meer te zien!). Vereycken had hier liever een minder statische opbouw in de vorm van een labyrint gezien. Deze wat Brechtiaanse inscenering werkt dus maar gedeeltelijk en sommige acteurs trappen zelfs in de val van de declamatie. Coessens echter speelt een geslaagde maffiabaas, een Clauviaanse burleske smeerpap en overtreft daarin zichzelf.

Filmisch is ook de 'soundtrack' (Pol De Couter) bij de groteske, vlot uitgevoerde precisiemoorden. En toch wint de opvoering maar echt aan intensiteit, wanneer bijvoorbeeld drie rouwende moeders hun diepe treurnis met een hartverscheurende klaagzang begeleiden. Die theatrale hoogtepunten liggen schaars verspreid over de opvoering en hadden door een hogere frequentie van *Richard Everzwijn* een intenser theatergebeuren kunnen maken.

Henk Pringels

Richard Everzwijn. Gezelschap: NTG; tekst: Hugo Claus; regie: Eddy Vereycken; decor: Luk Goedertier; met: Herman Coessens, Chris Boni, Blanca Heirman, Chris Thijs, Bob van der Veken, Nolle Versyp, Carla Hoogewijs, Geert Dauwe, Mark van den Bos, Mark Verstraete.

STAN

Brussel

Brigitte

De poëzie van een ruimte. Een donkere, bouwvallige stapelplaats met zuilen; een oud theaterzaaltje naar antiek-Romeïns model; een ruimte met hoge vensters, schaars invallend avondlicht, vogels fluiten. De poëzie van voorwerpen in zo'n ruimte op een zomeravond. Een ladder tegen de muur, enkele bloempotten met rode geraniums, gestapelde borden, bierbakken, een houten bootje, een transistor. Haast een nul-decor, gevuld met levendige, volkse muziek, waarin vier mensen, ergens tussen de voorwerpen. Twee